

En Diskursanalys av Miljö- och Klimatmålen i Agenda 2030

Utifrån kritisk politisk ekologi

Olivia Östlin

Abstract

Critical discourse analysis (CDA) is employed to analyse ecological discourses in the Sustainable Development Goals. The paper seeks to answer the question whether or not the United Nations has succeeded in formulating the environmental and climate related goals in Agenda 2030 given their ambitions to create an including and transparent policy document that could be implemented at all levels of society. The paper employs critical political ecology (CPE) to construct an analytical framework in order to answer the research question. The central argument of CPE is that environmental problems are framed in different ways through ecological discourse and that influences and contains the ways in which the problem can be discussed. After reviewing of goal 13, 14 and 15 we find that the dominating discourse influencing the formulations are defined as an orthodox environmental discourse by CPE. We also find that the SDGs has a degree of interdiscursivity which implies that the environmental discourses used by the United Nations are increasingly critical ones.

Nyckelord: Agenda 2030, SDGs, Förenta Nationerna, UN, Kritisk Diskursanalys, Kritisk Politisk Ekologi, Miljöpolitik

Antal ord: 9429

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Inledning.....	1
1.2	Problemformulering, syfte och frågeställning.....	2
1.2.1	Problemformulering och syfte.....	2
1.2.2	Frågeställning	4
1.3	Bakgrund	4
1.4	Material och avgränsningar	6
1.5	Tidigare forskning	8
2	Kritisk politisk ekologi	10
2.1	Grundantaganden	10
2.2	Ortodox approach	11
2.3	Framings och diskurs	12
2.4	Kritisk approach	15
3	Metodologiskt ramverk	17
3.1	Varför kritisk diskursanalys?	17
3.2	Kritisk diskursanalys som metod	19
3.3	Kritiskt diskursanalytiskt ramverk	20
3.3.1	Den första analysnivån: den diskursiva praktiken.....	21
3.3.2	Den andra analysnivån: textens egenskaper	22
3.3.3	Den tredje analysnivån: den sociala praktiken	24
4	Analys och resultat	25
4.1	Den diskursiva praktiken.....	25
4.2	Textens egenskaper	28
4.3	Den sociala praktiken	31
5	Diskussion och slutsats	33
5.1	Diskussion	33
5.2	Slutsats	35
	Källförteckning	37

1 Inledning

1.1 Inledning

Från 70-talets början och framåt har klimat- och miljöproblem börjat diskuteras allt mer på globala konferenser och flera policydokument har upprättats för att skapa ett starkare internationellt samarbete och globala riktlinjer för att hantera klimatkrisen.¹ En av de största aktörerna på den globala arenan är Förenta Nationerna (FN), en mellanstatlig organisation som knutit en majoritet av världens länder till sig för globalt samarbete, beslutstagande och överenskommelser som är av vikt för hela mänskligheten.² Klimat- och miljöproblem har uppmärksammats av organisationen sedan 1968 och har blivit ett allt mer centralt ämne på den FN:s agenda. Under åren har en rad olika konventioner och överenskommelser slutits mellan FN:s medlemsländer för att råda bot på klimatförändringar och miljöförstöring.³ Den senaste i raden globala överenskommelser för att gemensamt hantera klimat- och miljöproblem är de globala målen för hållbar utveckling, även kallat Agenda 2030, vilket är namnet på den resolution som antogs av FN:s generalförsamling den 25e september 2015.⁴

Agenda 2030 har antagits av FN:s samtliga medlemsstater och består av 17 hållbara utvecklingsmål med 169 delmål som ska uppnås år 2030. De hållbara utvecklingsmålen utgör det ramverk som organisationen och dess medlemsländers utvecklingsarbete kommer att följa de kommande 15 åren, inte minst när det

¹ Carter, Neil 2007. "Politics of the Environment: Ideas, Activism, Policy", Cambridge University Press, s. 242.

² FN "FN som organisation" <https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/>

³ UN "From Stockholm to Kyoto: A Brief History of Climate Change" <https://www.un.org/en/chronicle/article/stockholm-kyoto-brief-history-climate-change>

⁴ UN "The Sustainable Development Agenda" <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

kommer till att hantera klimat- och miljöproblem. Agenda 2030 ämnar inte endast fungera som ramverk för internationellt samarbete i dessa frågor då FN:s ambition är att den ska implementeras på alla nivåer i samhället, alltså även på nationell och lokal nivå.⁵ Med de globala målens höga ambitioner är det av stor vikt att är formulerade på ett sådant sätt att de skapar de bästa förutsättningar för miljö- och klimatarbetet, särskilt i en tid miljön och klimatet ses som några av världens största och viktigaste utmaningar.⁶

1.2 Problemformulering, syfte och frågeställning

1.2.1 Problemformulering och syfte

Förenta Nationerna definierar de globala målen för hållbar utveckling som en universell och målsättande Agenda. Alla länder och relevanta aktörer ska arbeta tillsammans för att implementera planen. Ambitionen är att Agenda 2030 ska sätta ramarna för hur världens samhällen på alla nivåer kommer att arbeta med hållbar utveckling de kommande 15 åren.⁷ FN:s beskriver de globala målen som en mer transparent och inkluderande agenda, än de tidigare milleniemålen, då ambitionen är att ramverket i högre grad ska integreras och implementeras på en nationell och lokal nivå.⁸ Som tidigare nämnt arbetar Agenda 2030 med tre dimensioner av hållbar utveckling varav en av ekologisk hållbar utveckling. FN definierar miljö- och klimatarbetet som en av de största och viktigaste utmaningar världen står inför. De kommande åren kommer att vara avgörande för att bromsa global uppvärmning och för arbetet mot andra hot miljön står inför.⁹

⁵ UN "The Sustainable Development Agenda"
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

⁶ European Union, https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action_en

⁷ United Nations 2015. "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development", A/RES/70/1.

⁸ United Nations Development Program 2016. "From the MDGs to sustainable development for all: Lessons from 15 years of practice", s. 29, <http://www.globalamalen.se/wp-content/uploads/2016/05/From-MDGs-to-SDGs-Lessons-of-15-years-of-practice.pdf>

⁹ United Nations. "Sustainable Development Goals", Sustainable Development Goals Knowledge Platform, <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>

Att vi står inför en avgörande tid för miljö- och klimatarbetet är ingenting uppsatsen vidare ämnar förneka. Tvärtom är syftet med uppsatsen att bidra till den litteratur som granskar vägar mot en rättvis och effektiv miljö- och klimatpolitik. FN har goda ambitioner med sin globala agenda men det finns en rad kritiska röster som vänder sig mot organisationens metoder. Tim Forsyth, grundare av teorin kritisk politisk ekologi, uppmanar till att kritiskt granska miljö- och klimatpolicys som Agenda 2030 då dessa har stor betydelse för samhällen och människors välmående. Forsyth lyfter en rad exempel på hur FN tidigare spridit biologiska myter och miljödiskurser som haft en negativ inverkan på människors liv¹⁰, detta kommer att beskrivas mer utförligt i teori avsnittet.

Agenda 2030 ämnar ha ett starkt inflytande och makt över politiska prioriteringar och arbetet med klimat- och miljöfrågor kommer att se ut de kommande åren; på ett globalt, nationellt och lokalt plan.¹¹ Ett dokument som syftar till att ha ett så stort inflytande på miljöpolitik på alla nivåer i samhället är viktigt att granska kritiskt, särskilt utifrån ett maktperspektiv. Agenda 2030 utger sig för att vara ett transparent och inkluderande policy dokument, men hur ser möjligheterna egentligen ut för det lokala samhället att forma sina egna policys utifrån ett lokalt behov och erfarenheter. Som Forsyth påpekar så är inte världen en ekologisk enhet, därför är det en utmaning att formulera ett liknande policydokument som Agenda 2030 som fångar den diversitet i perspektiv och behov som finns. Det är viktigt att granska Agenda 2030 utifrån aspekten social rättvisa; tillåter de globala målen lokala framings, perspektiv och lösningar?¹² Huruvida Agenda 2030 lyckas med att vara inkluderande av de olika behov och perspektiv som finns kan vara avgörande för dess möjligheter att implementeras på nationell och lokal nivå.¹³

Syftet med uppsatsen är att kritiskt undersöka hur de globala miljö- och klimatmålen formulerats för att finna de diskurser målen bygger på. Syftet är att

¹⁰ Forsyth, Tim 2003. "Critical Political Ecology: The politics of environmental science", Routledge, s. 1ff

¹¹ United Nations 2015. "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development", A/RES/70/1.

¹² Forsyth, Tim 2003. "Critical Political Ecology: The politics of environmental science", Routledge, s. 196ff

¹³ Ibid, s. s. 175ff

granska vilka konsekvenser formuleringarna i policydokumentet har för FN:s ambitioner att skapa ett transparent och inkluderande policydokument som ska implementeras på alla samhällets nivåer.

1.2.2 Frågeställning

Har FN formulerat miljö- och klimatmålen på ett tillfredställande sätt utifrån de ambitioner de har?

1.3 Bakgrund

Förenta Nationerna grundades år 1945 och utgörs av 193 medlemsstater. Den internationella organisationen utgör en plattform där suveräna stater kan diskutera gemensamma problem och finna kollektiva lösningar. FN:s stadgar ger organisationen en unik möjlighet att skapa kollektiv aktion mot utmaningar som människan står inför, till exempel klimatförändringar och hållbar utveckling.¹⁴ De senaste åren har Agenda 2030 spelat en central roll i FN:s miljö- och klimatarbete då den sätter ramarna för FN och dess medlemsländer arbete och prioriteringar ser ut de kommande åren. Beslutet att skapa gemensamma hållbara utvecklingsmål togs på FN:s konferens Rio+20 som hölls i Rio de Janeiro i juni 2012.¹⁵

Efter Rio+20 så skapades en öppen arbetsgrupp (OWG) vars syfte var att förbereda förslag på hållbara utvecklingsmål. I arbetsgruppen fanns representation från en del av FN:s medlemsländer.¹⁶ Rio+20 resulterade i dokumentet ”The Future We Want” vilket reglerade hur den öppna arbetsgruppen skulle arbeta. Däribland konstaterades att arbetsgruppen skulle arbeta för att inkludera relevanta berörda parter samt expertis från civilsamhället, forskningssamhället och FN. Det

¹⁴ United Nations. ”Overview”, <https://www.un.org/en/sections/about-un/overview/index.html>

¹⁵ United Nations. ”Promote Sustainable Development”, <https://www.un.org/en/sections/what-we-do/promote-sustainable-development/index.html>

¹⁶ United Nations 2013. ” Open Working Group of the General Assembly on Sustainable Development Goals”, A/67/L48/Rev.1,

beslutades även att representanter från specialiserade byråer och relaterade organisationer samt representanter från särskilda icke-statliga organisationer ska få delta som observatörer vid OWGs möten.¹⁷ OWGs arbete delades upp i två huvudsakliga faser där den första fasen gick ut på att samla in åsikter och synpunkter från experter, medlemsstater och andra relevanta parter. Fas två gick ut på att arbetsgruppen förberedde en rapport med förslag på globala hållbara utvecklingsmål vilken behandlades av FN:s generalförsamlings 68e session.¹⁸

Den 8e december 2014 beslutade FN:s generalförsamling att anta arbetsgruppens förslag på globala hållbara utvecklingsmål och använda rapporten som grund för att integrera hållbar utveckling i Agenda 2030. Generalförsamlingen reserverade sig för diskussion och eventuella ändringar under kommande sessioner.¹⁹ I januari 2015 påbörjade general församlingen förhandlingsprocessen om de globala utvecklingsmålen vilket resulterade i adoptionen av Agenda 2030 i september 2015.²⁰

Agenda 2030 med sina 17 globala mål för hållbar utveckling syftar till att integrera olika dimensioner av hållbar utveckling för att överkomma utmaningar som världens står inför; den ekonomiska, den sociala och den ekologiska dimensionen. De globala målen består av 169 delmål och 244 indikatorer. De 17 globala målen övergripande syfte är att utrota fattigdom, förbättra hälsa och utbildning, minska ojämställdhet och ojämlikhet, öka ekonomisk tillväxt, tackla klimatförändringarna och bevara skogar och hav. Agenda 2030 är en utveckling av de tidigare millenniemålen som slöts vid millennieskiftet av FN för att förbättra livet för fattiga människor och skapa förutsättningar för en god global hållbar utveckling. Agenda 2030 antogs 2015 av FN och dess medlemsstater och lägger grunden arbetet för hållbar utveckling kommer att se ut de närmsta åren. De globala målen är den mest

¹⁷ United Nations. "Open Working Group on Sustainable Development Goals", <https://sustainabledevelopment.un.org/owg.html>.

¹⁸ United Nations Open Working Group. "Progress report of the Open Working Group of the General Assembly on Sustainable Development Goals", s. 3.

¹⁹ United Nations 2014. "Report of the Open Working Group on Sustainable Development Goals established pursuant to General Assembly resolution 66/288", A/68/L.61

²⁰ United Nations. "Sustainable Development Goals", <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>

omfattande globala agendan hittills som så många länder lyckats komma överens om.²¹

Agenda 2030 ska implementeras globalt och lokalt genom internationellt samarbete. Arbetet med de globala målen för hållbar utveckling kommer att finansieras med internationella och nationella medel. Varje stat har huvudansvaret för implementeringen av Agenda 2030. Det globala, nationella samt lokala samhället liksom den privata och civila sektorn ska tillsammans mobilisera resurser för att uppnå målen. De globala målen för hållbar utveckling är lika betydande som de 169 delmålen och de 244 indikatorerna för att uppnå målen till år 2030.²² Regeringar på nationell nivå bär alltså det huvudsakliga ansvaret för implementering och uppföljning av Agenda 2030. FN:s huvudsakliga organ och program som ska bistå i implementering och uppföljning av de globala målen för hållbar utveckling är FN:s ekonomiska och sociala råd samt FN:s politiska forum på hög nivå som ligger under generalförsamlingen.²³

1.4 Material och avgränsningar

De mål som denna uppsats kommer att fokusera på är mål 13, 14 och 15 vilka primärt berör den ekologiska dimensionen av Agenda 2030, men även den sociala och ekonomiska dimensionen då målen är integrerade.

Nedan presenteras de kort på svenska för att ge läsaren en inblick i målen och dess innehåll. Analysen kommer att göras av målen på originalspråket engelska för att fånga FN:s formuleringar. Det dokument som kommer att analyseras är. För att ta del av målen i sin helhet läs FN:s resolution A/RES/70/1, vilket är det dokument som kommer att analyseras. Målen kommer inte att skrivas ut i sin helhet i denna

²¹ United Nations 2015. ”Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”, A/RES/70/1.

²² United Nations 2015. ”Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”, A/RES/70/1.

²³ United Nations 2015. ”Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”, A/RES/70/1.

uppsats då det tar upp onödig plats. Vissa citat kommer att lyftas för att underbygga analysen.

Mål 13: "Bekämpa klimatförändringarna"

Mål 13 går kortfattat ut på att vidta direkta åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser med hänsyn till FN:s ramkonvention om klimatförändringar. Klimatkonventionen är en global konvention som arbetats fram av FN för att ta åtgärder mot klimatförändringarna. Konventionen undertecknades för första gången i Rio 1992 och har sedan vidare utvecklats till det globala mål som undertecknades 2015 i Paris vilket är att hålla den globala uppvärmningen under 2 grader, helst 1.5 grader. IPCC klimatrapport som släpptes 2018 har varit en viktig del i att målet att hålla den globala uppvärmningen på 1.5 grader istället för 2 grader. Den rapporten kommer även att spela en stor roll vid nästa globala klimatkonferens.²⁴

Mål 14: Hav och marina resurser

Mål 14 syftar till att skydda ekosystemet och den biologiska mångfalden under ytan. Målet är att på ett hållbart sätt nyttja haven och de marina resurser, att skydda haven genom reglering och lagstiftning samt att konservera biologiskt viktiga områden under ytan.²⁵

Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald

Mål 15 syftar till att skydda ekosystem och biologisk mångfald på land. Målet innehåller en rad delmål vars syfte kan sammanfattas vara att "Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelse samt hejda förlusten av biologisk mångfald". Målet riktar alltså huvudsakligen in sig på att bekämpa tre saker: Ökenspridning, skogsskövling och minskat biologiskt mångfald.²⁶

²⁴ United Nations. "Goal 13: Take urgent action to combat climate change and its impacts", <https://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change/>

²⁵ United Nations. "Goal 14: Conserve and sustainable use the oceans, seas and marine resources", <https://www.un.org/sustainabledevelopment/oceans/>

²⁶ United Nations. "Goal 15: Sustainably manage forests, combat desertification, halt and reverse land degradation, halt biodiversity loss", <https://www.un.org/sustainabledevelopment/biodiversity/>

1.5 Tidigare forskning

Det har gjorts tidigare rad studier av Agenda 2030. De studier av de globala målen som är mest relevanta för denna uppsats är de kritiska granskningar som gjorts av agendan, då syftet med uppsatsen är att göra en kritisk granskning av miljö- och klimatmålen.

En tidigare granskning har använt postkolonial feministisk teori för att kritiskt granska de globala målen.²⁷ Denna uppsats ämnar använda en kritisk teori men en ekologisk sådan för att dels bidra till nya perspektiv på Agenda 2030 men även för att granskningen fokuserar på de ekologiska aspekterna av de globala målen. I en tidigare artikel av Cummings m.fl. används kritisk diskursanalys för att blottlägga kunskapsdiskurser som återfinns Agenda 2030. Liksom denna uppsats ämnar göra använder sig författarna av Faircloughs ramverk för kritiska diskursanalys. Denna uppsats kommer dock att använda en annan version av Faircloughs diskursanalytiska ramverk, som det finns flera versioner av.²⁸ Vidare så väljer författarna göra en översiktlig analys av hela Agenda 2030 för att finna bredare kunskapsdiskurser vilket fyller deras syfte.²⁹

Uppsatsen hämta delvis inspiration från Cummings m.fl. men då syftet är ett annat med den kritiska granskning som följer så kommer diskursanalysen att se annorlunda ut. Syftet med denna uppsats är att explicit granska miljö- och klimatmålen för att blottlägga underliggande miljödiskurser, därför kommer uppsatsen att göra en djupdykning i de mål som främst relaterar till miljön. Vidare så kommer denna uppsats att utveckla det teoretiska och metodologiska ramverket ytterligare och i högre grad integrera teorin, kritisk politisk ekologi, i det

²⁷ Struckmann, Christiane 2018. "A postcolonial feminist critique of the 2030 Agenda for Sustainable Development: A South African application", *Agenda*, 32:1, 12-24, DOI: 10.1080/10130950.2018.1433362

²⁸ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. "Diskursanalys som teori och metod", Studentlitteratur AB, s. 70.

²⁹ Cummings, Sarah m.fl. 2017. "Critical discourse analysis of perspectives on knowledge and the knowledge society within the Sustainable Development Goals", *Development Policy Review*, s. 278f

diskursanalytiska ramverket. Detta val görs då det som skiljer Faircloughs diskursanalys från andra diskursanalyser är att den inte enbart fokuserar på semiotiska element utan vill även finna relationen mellan semiotik och andra sociala element. Därför krävs transdisciplinär forskning, som integrerar olika discipliner och teorier för att adressera ett forskningsproblem.³⁰ Därför väljer denna uppsats att i högre grad involvera teorin kritisk politisk ekologi för att kunna säga något om den bredare sociala praktiken. Teorin kommer också att användas för kategoriseringen av miljödiskurser, vilket kommer att utvecklas i metodavsnittet.

³⁰ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. "Diskursanalys som teori och metod", Studentlitteratur AB, s. 76ff

2 Kritisk politisk ekologi

Kritisk politisk ekologi är en inriktning inom politisk ekologi. Teorin hämtad från Tim Forsyth som är en av de tyngsta teoretikerna inom politisk kritisk ekologi. Teorin skiljer sig från politisk ekologi då kritisk politisk ekologi ifrågasätter ”neutrala” sanningar om miljön och klimatet.³¹ Kapitlet kommer vidare att gå igenom teorins grundantaganden och filosofiska premisser samt de två diskursiva inriktningar inom miljöpolitiken som teorin definierar som ortodoxa diskurs och kritisk diskurs.

2.1 Grundantaganden

Teorins grundantaganden är att miljöpolitik och miljöforskning är sammanflätat. Kritisk politisk ekologi ser fakta och kunskap om miljön som socialt influerat och inte som en självklar bas av kunskap.³² Sociala och politiska inramningar vävs in i vetenskapliga förklaringar av miljöproblem, vilket influerar och avgränsar hur vi kan prata om miljöproblem samt vilka möjliga lösningar vi kan föreslå. Enligt kritisk politisk ekologi är alltså forskning och politik relaterat till varandra, sociala och politiska inramningar påverkar hur miljöforskningen bedrivs samt vilka vetenskapliga förklaringar av miljöproblem som accepteras. Om vi inte granskar politiskt inflytande på vilka miljövetenskapliga antaganden som blir accepterade kan vi inte nå fram till policys faktiska relevans för att ta itu med miljö- och klimatproblem. Det kan leda till felaktiga lösningar som inte överensstämmer med den ekologiska verkligheten. Meningen med teorin är inte att finna en bättre form av vetenskap utan att granska miljöpolitiska diskurser, vem som har makt över dessa och vilka konsekvenser det har för vilka miljöpolicys som accepteras. Målet

³¹ Forsyth, Tim 2003. “Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 262

³² Ibid, s. 1.

är att bidra till socialt rättvisa miljöpolicyer som ligger närmare den ekologiska verkligheten.³³

Teorins centrala argument är således att miljöproblem inramas på olika sätt, den särskilda inramningen influerar och avgränsar möjliga sätt ett problem kan diskuteras på samt vilka lösningar som kan presenteras. Vidare kommer olika exempel att lyftas för att visa på hur internationella organisationer formar och konstruerar miljöforskning samt hur vi kan nå en mer ekologiskt relevant och socialt rättvis miljöpolitik och forskning.

2.2 Ortodox approach

Teorin gör en uppdelning mellan kritisk approach och ortodox approach till miljöforskning och miljöpolitik. En kritisk approach innebär att granska sociala restriktioner och antaganden som formar vår förståelse av miljön, vilket kan ge en ökad förståelse för diversifierade perspektiv och lokala erfarenheter. En ortodox approach innebär tvärtom att politiska influenser inte tillkännages och att vissa förklaringar accepteras över andra, vilket leder till att diversifierade och lokala erfarenheter underordnas. Enligt Forsyth misslyckas därför ortodoxa forskning och politik med att korrekt representera lokala erfarenheter av och perspektiv på miljön.

34

Ortodoxa sanningar kommer till genom det positivistiska antagandet att forskning kan beskriva omvärlden som den är, alltså att den finns en sanning som är möjlig att betrakta. Det är något som teorin ställer sig delvis kritisk till eftersom forskning enligt denna inriktning är baserat på socialt konstruerade antaganden och påverkas av sociala och politiska influenser. Kritisk politisk ekologi förnekar inte att det finns en biofysisk verklighet men vill revidera miljöforskningen som den ser ut idag genom att erkänna politiska och sociala influenser, och tillkänna ekologiska mångfald. Ortodox miljöforskning måste ersättas med en kritisk approach som

³³ Forsyth, Tim 2003. "Critical Political Ecology: The politics of environmental science", Routledge, s. 261f

³⁴ Ibid, s. 53

granskar hur forskning och policys co-produceras genom att erkänna institutionellt inflytande, som språk och kultur, samt inkluderar olika erfarenheter.³⁵

Ökenspridning tas upp som exempel på en ortodox där forskning tydligt har haft fel om vad ökenspridning beror på och hur den faktiska biofysiska verkligheten ser ut, vilket lett till fel typer av åtgärder. Det finns en bred uppfattning att ökenspridning beror på hur lokala bönder brukar jorden, men när forskning bedrivits på området så har man förstått att ökenspridning knappt beror på lokala bönders agerande. Det har lett till fel typer av åtgärder som inte varit verksamma samt till att man begränsat lokala bönder, utan någon framgång för att stoppa problemen, vilket lett till ökad fattigdom för utsatta lokala bönder som förlorat sin inkomst.³⁶

Forsyth tar vidare upp teorin om ekologisk jämvikt som ett exempel på en ortodox sanning. Många teorier om miljön idag baseras på antagandet om att det finns en naturlig ekologisk jämvikt. Som motvikt har en kritisk teori växt fram som förnekar att det finns en ekologisk jämvikt och istället pekar på naturens kaos. Miljöforskning har visat på att naturen förändras naturligt, utan mänsklig inverkan, vilket motsäger antagandet om ekologisk jämvikt. Dock är det en kritik som sällan lyfts fram i politiken och teorin är inte accepterad i den allmänna samhällsdebatten. Policys som baseras på den ekologiska skörheten och behovet av konservering av ”miljöns naturliga tillstånd” fortsätter att tillämpas utan att väga in kritiken mot jämviktsteorin.³⁷

2.3 Framings och diskurs

Teorin använder lingvistisk analys och diskursanalys för att ifrågasätta etablerade antaganden om hur vi förstår miljöförstöring. Syftet blottlägga miljödiskurser för att visa på dess influens över miljö- och klimatpolitik.³⁸ Teorin diskuterar

³⁵ Forsyth, Tim 2003. “Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 53

³⁶ Ibid, s. 28ff

³⁷ Ibid, s. 63ff

³⁸ Ibid, s. 266.

miljöframings och hegemoniska miljödiskursers roll i att producera ortodoxa sanningar och policys. Vissa framings som används i miljöpolicys och i miljöforskningen idag är tätt sammankopplade med ortodoxa antaganden om miljön. Kritisk politisk ekologi uppmanar till att granska hur sociala konstruktioner leder till vad som uppfattas som miljöproblem och inte och vilka typer av lösningar och framings som överordnas andra. Exempel på en högt stående typ av miljöframing är ”problem closure” som leder till policys som trycker på att begränsa och konservera, istället för att till exempel anpassa samhället till det nya miljöomständigheterna. Politisk kritisk ekologi uppmanar till att granska vem som skapat dessa ramar och varför.³⁹

Utsläppskog bör ses som en produkt av hegemoniska diskurser. Utsläppskog är ett enkelt sätt för politiker och företag att tillfredsställa olika intressen. Det är en policy som stöts av diskursen kring konservering och det naturliga tillståndet. I själva verket är det en förenkling av de biofysiska förhållandena. Planterad skog har inte visat sig återställa mångfald på ett effektivt sätt och dessutom är det svårt att mäta den påverkan den har för utsläppen. Sådan skog odlas dessutom ofta i utvecklingsländer som inte stått för utsläppen från början vilket är orättvist. Värdefull mark används för att ”återställa” vad I-länder ställt till med.⁴⁰ Politiken spelar en stor roll i att legitimera vissa typer av förklaringar. Politiska uttalanden och politisk argumentation fungerar som krafter för att legitimera viss typ av forskning.⁴¹ Därför är det viktigt att kritiskt granska vilka politiska krafter som legitimerat vissa typer miljöförklaringar och diskurser i miljödebatten framför andra för att förstå hur långt miljöförklaringar representerar olika politiska berättelser.⁴²

Politisk kritisk ekologi ställer sig även kritisk till globaliseringen av miljöförklaringar och miljörisiker. Med det vill man inte påstå att globala miljöproblem inte existerar, men även globaliseringen av miljöbeskrivningar bör

³⁹ Forsyth, Tim 2003. “Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 78ff

⁴⁰ Ibid, s.146ff

⁴¹ Ibid, s. 114

⁴² Ibid, s. 97ff

ses som en produkt av hegemoniska diskurser. Ett vanligt antagande som görs inom miljöforskning idag är att jorden förstås som en enhet, det lokala målas upp på den globala arenan. I praktiken så blir det mycket problematiskt då de biofysiska förhållandena är mer komplicerade än så och skiljer sig från plats till plats. Ett annat problem som uppstår är att lokalbefolkningen kanske inte alls upplever ”miljöproblemen” som ett lokalt problem. Genom att tala om världen som en enhet och påstå att miljöproblem är globala som i själva verket inte är det skapar policys som inte leder till en bättre miljö och som uppfattas som värdelösa av lokalbefolkningen. Politisk kritisk ekologi uppmanar till en förändring i miljöforskning så att lokala röster inkluderas. Top-down lösningar kritiserar då dessa inte inkluderar lokalbornas upplevelser och kan ha låg förståelse för de faktiska lokala biofysiska förhållandena. Nya typer av miljöframings behövs där lokala erfarenheter och lokal kunskap inkluderas för att policys ska göra så mycket nytta som möjligt. ⁴³

Teorin tar även upp behovet av att inkludera förebyggande åtgärder i miljöpolicys. Policys kan inte endast gälla det biofysiska utan måste inkludera social utsatthet vid miljöförändringar och ”katastrofer”. Chockartade händelser som översvämningar kanske beror på biofysiska förhållanden, men konsekvenserna hade kunnat mildras vid ett större fokus på förebyggande åtgärder som att minska social utsatthet för att i sin tur minska utsattheten vid naturkatastrofer och biofysisk förändring. Genom att endast ha policys baserade på restriktioner så minskas inte den sociala utsattheten. Utsattheten ökar snarare då det reducerar utsatta människors tillgång till resurser för att klara biofysisk förändring. Anpassning, som idag står lågt i den hegemoniska miljödiskursen då det ses som ett sätt att fly ansvar, bör ses som en nödvändighet för att klara ekologiska förändringar i miljön.⁴⁴

⁴³ Forsyth, Tim 2003. “Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 175ff

⁴⁴ Ibid, s. 196ff

2.4 Kritisk approach

Kritik politisk ekologi rekommenderar en kritisk approach till miljöpolitik och forskning. Nedan listas så kallade "good practices" som utgör en kritisk approach.

Gräsrotsperspektiv och den lokala sfären

Integrera lokala framings och erfarenheter i miljöpolicys för att skapa socialt rättvisa policys. Målet är att skapa en mer diversifierad förståelse av klimat- och miljöförklaringar. Genom att lyfta lokala uppfattningar och lokal kunskap om miljön så når vi mer korrekta och relevanta policys som talar till alla. Det skulle innebära att använda ett bottom-up perspektiv för policys, att inte implementera internationell förståelse av miljö- och klimatproblem utan att tillåta den lokala sfären definiera vad som är ett problem och hur det ska lösas.⁴⁵ Teorin uppmanar vidare till att öka deltagandet i miljöforskning för alla grupper i samhället för att öka demokratin.⁴⁶

Hållbar utveckling

Konceptet går ut på att integrera miljöhantering och lokala sätt att leva på. Policys som baseras på hållbar utveckling istället för avgränsningar tillåter den lokala befolkningen att själva finna strategier och policys som både bidrar till en bättre miljö men också fungerar för deras livsstil.⁴⁷

Kritisk/institutionell approach

Kritisk politisk ekologi rekommenderar en alternativ approach till miljöförståelse, institutionell approach. En institutionell approach skulle innebära att vi erkänner de sociala restriktioner och antaganden som formar vår förståelse av miljön. Genom att ta en institutionell approach till policys och allmänt accepterad forskning kan vi blottlägga underliggande politiska strukturer som ger upphov till icke-förhandlingsbara sanningar om miljön.⁴⁸ Genom att granska politiken och

⁴⁵ Forsyth, Tim 2003. "Critical Political Ecology: The politics of environmental science", Routledge, s. 267f

⁴⁶ Ibid, s. 256

⁴⁷ Ibid s. 250

⁴⁸ Ibid, s. 270

samhällets inflytande över forskningen och belysa de hegemoniska strukturerna i miljödiskursen och inom miljöframings så hoppas teorin kunna bidra till en mer transparent och demokratisk miljövetenskap och politik.

3 Metodologiskt ramverk

Vidare presenteras det metodologiska ramverk som valts för den kritiska analysen för att besvara forskningsfrågan.

3.1 Varför kritisk diskursanalys?

Då syftet med denna uppsats är att kritiskt granska hur miljö- och klimatmålen i Agenda 2030 formulerats framstår kritisk diskursanalys som den mest lämpliga metod att använda. Vi är intresserad av att veta om miljö- och klimatmålen formulerats på ett sådant sätt så att FN:s ambitioner uppnås kring transparens, inkludering och vidsträckt implementering. Kritisk diskursanalys används just för att teoretiskt problematisera och empiriskt undersöka relationen mellan diskursiv praktik och kulturell utveckling.⁴⁹ Det finns olika inriktningar inom kritisk diskursanalys och uppsatsen kommer vidare att tillämpa Faircloughs kritiska diskursanalys då det dels är det mest utvecklade tillvägagångssätt för kritisk diskursanalys⁵⁰ och även delar en rad filosofiska premisser med kritisk politisk ekologi som språkets makt i att konstruera verkligheten.⁵¹ Tidigare granskningar av Agenda 2030 har också använt kritisk diskursanalys som metod. Forsyth föreslår även lingvistisk analys och kritisk diskursanalys som metod vid granskning av miljöpolitik och forskning då syftet är att blottlägga politiska miljödiskurser och granska dess influens över miljö- och klimatpolitik.⁵²

⁴⁹ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. "Diskursanalys som teori och metod", Studentlitteratur AB, s. 66

⁵⁰ Ibid s. 66

⁵¹ Forsyth, Tim 2003. "Critical Political Ecology: The politics of environmental science", Routledge, s. 14f

⁵² Ibid, s. 266.

Faircloughs kritiska diskursanalys fokuserar inte enbart på semiotiska element utan vill även finna relationen mellan semiotik och andra sociala element. Därför krävs transdisciplinär forskning, som integrerar olika discipliner och teorier för att adressera ett forskningsproblem. I denna uppsats integreras kritisk diskursanalys med en annan kritisk teori, kritisk politisk ekologi. Det bör dock noteras att kritisk diskursanalys kan användas både som teori och metod. Kritisk diskursanalys kan dock inte sättas in i vilket teoretiskt ramverk som helst eftersom denne utgår ifrån en rad filosofiska premisser. Därför måste den kompletterande teorin acceptera vissa filosofiska premisser för att kunna skapa ett sammanhängande teoretiskt ramverk.⁵³ För att skapa ett sammanhängande teoretiskt ramverk kommer uppsatsen att visa på hur kritisk diskursanalys och kritisk politisk ekologi delar en rad grundläggande premisser.

Kritisk politisk ekologi och kritisk diskursanalys är båda kritiska teorier som enligt marxistisk tradition ser det som sin uppgift att klarlägga diskursers roll i upprätthållandet av ojämlika maktförhållanden.⁵⁴ Diskurs definieras av Fairclough som *ett bestämt sätt att tala om och förstå världen*.⁵⁵ Det innebär att olika diskurser kan skiljas åt. Den uppfattningen delar kritisk politisk ekologi som talar om diskurs som ett sätt att ge betydelse åt miljö, och den uppfattningen kan variera mellan olika kulturer och platser. Teorin trycker även på hur olika diskurser avgränsar möjliga lösningar och policys.

Diskursanalys utgår ifrån socialkonstruktivism och intresserar sig därmed för kunskap och hur den konstrueras. Enligt detta synsätt skapas och upprätthålls vår kunskap om världen av sociala processer som påverkas av historiska och kulturella kontext. Utifrån detta accepteras viss kunskap och sanning över annan.⁵⁶ På samma sätt vill kritisk politisk ekologi granska hur miljö och klimat inramas och

⁵³ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. "Diskursanalys som teori och metod", Studentlitteratur AB, s. 10ff

⁵⁴ Wodak, Ruth och Meyer, Michael 2015. "Methods of Critical Discourse Studies", SAGE Publications Ltd, s. 27

⁵⁵ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. "Diskursanalys som teori och metod", Studentlitteratur AB, s. 7.

⁵⁶ Ibid, s. 11f

konstrueras. Teorin utgår från att det finns en biologisk verklighet men trycker på att den kunskap vi har influeras av sociala faktorer.

3.2 Kritisk diskursanalys som metod

Utöver definitionen av diskurs ovan, diskurs som ett sätt att ge betydelse åt upplevelser utifrån ett bestämt perspektiv, definierar Fairclough även diskurs som både *konstituerande* och *konstituerad*. Det innebär att diskurs ses som en *social praktik* som både reproducerar och förändrar kunskap och samtidigt förändras av andra sociala praktiker och strukturer. Diskurser kan alltså både upprätthålla strukturer men även förändra dessa om diskursen ligger utanför strukturen.⁵⁷ Det finns två dimensioner som är intressanta vid diskursanalys, första är den *kommunikativa händelsen*, så kallat språkbruk, vilket i detta fall är en text, samt *diskursordningen* vilken är summan av *diskurstyper* som används inom en social institution. Diskursordningen definierar i detta fall är FN:s miljö- och klimatpolitiska diskursordning. Diskurstyperna utgörs av diskurser och genrer. Vid textanalysen tittar man på tre olika dimensioner; textens egenskaper, den diskursiva praktiken som utgörs av författarens användande av existerande diskurser samt den sociala praktiken.

Vid den sista dimensionen, den sociala praktiken, övervägs om den diskursiva praktiken reproducerar eller omstrukturerar rådande diskursordning och vad det får för konsekvenser. Vid denna nivå är det särskilt intressant att titta vad teorins⁵⁸, kritisk politisk ekologi, säger. Det skulle till exempel kunna vara intressant att se om Agenda 2030 bidrar till en mer kritisk approach till miljö- och klimatpolitik. Det är särskilt den här dimensionen som skiljer Faircloughs diskursanalys från andras, spänningen mellan språkbruk och social praktik, alltså huruvida den kommunikativa händelsen förändrar eller upprätthåller den sociala praktiken. Fairclough ser på relationen mellan kommunikativa händelser och diskursordningar

⁵⁷ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. "Diskursanalys som teori och metod", Studentlitteratur AB, s. 72.

⁵⁸ Ibid, s. 73ff

som *dialektisk*. Den kommunikativa händelsen, diskursanvändningen, begränsas av diskursordningen som utgör de resurser (diskurser och genrer) som kan användas.

59

Språkbrukaren har även möjlighet att förändra diskursordningen genom att nyttja diskurser på andra sätt eller använda nya diskurser, vilket Fairclough kallar för *interdiskursivitet*. När diskurser blandas på ett nytt och kreativt sätt, så kallad interdiskursiv ”blandning”, är det ett tecken på social förändring. Om diskurser används på ett traditionellt sätt innebär det tvärtom att diskursordningen upprätthålls och därmed den dominerande sociala ordningen. Detta kan sägas vara en form av *intertextualitet*, alltså att en text bygger på tidigare texter.⁶⁰ I det här fallet skulle vi kunna titta på om Agenda 2030 i mångt och mycket bygger på Milleniemålet, intertextualitet, och om den upprepar samma diskurser eller blandar diskurser, interdiskursivitet. Möjligheten att förändra diskursordningen begränsas av maktrelationer som sätter ramarna för olika aktörers tillträde till olika diskurser. Det finns många olika diskurser och vissa är mer dominanta än andra. Vilka diskurser som är dominanta inom en institution kan variera.⁶¹

Slutligen vill jag tycka på det faktum att jag som konsument av Agenda 2030 också tolkar texten på ett subjektivt vis. Som Fairclough uttrycker det så är texter öppna för flera olika tolkningar, det innebär att även jag tolkar texten i min diskursanalys och att mina ideologiska utgångspunkter till viss del färgar mina resultat.⁶²

3.3 Kritiskt diskursanalytiskt ramverk

Uppsatsen kommer som tidigare nämnt att följa Faircloughs diskursanalytiska ramverk. Det finns en rad förberedande steg som redan gjorts: vi har identifierat ett

⁵⁹ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 76.

⁶⁰ Ibid, s. 76ff

⁶¹ Ibid, s. 80

⁶² Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 80

socialt problem och valt relevant material. Det sociala problemet kan förstås som aspekter av sociala system, former eller ordningar som är grundläggande för människans välmående, som kan förändras genom en ”omordning”.⁶³ Det sociala problemet som identifierats är bristen på transparens och inkludering av lokala perspektiv i den globala miljöpolitiken. Det demonstreras i en diskursanalys av FN:s miljö- och klimatmål där målet är att granska huruvida organisationen formulerat målen på ett inkluderande vis. Materialvalet utgörs av miljö- och klimatmålen i Agenda 2030 vilka kommer att analyseras med hjälp av det diskursanalytiska ramverket. Analysen kommer att göras av FN:s originalversion av de globala målen som är på engelska för att fånga FN:s original formuleringar.

Faircloughs tredimensionella modell för diskursanalys är ett analytiskt ramverk som kan användas vid empirisk forskning fokuserat kring kommunikation och samhälle. Det kritiska diskursanalytiska ramverket kommer att ta stöd i teorin kritisk politisk ekologi. Teorin hjälper oss att definiera vilka diskurser det rör sig om och hur de formuleras. Teorin används även vid den sista analysdimensionen när vi kopplar till diskursiv praktik till den större sociala praktiken.

3.3.1 Den första analysnivån: den diskursiva praktiken

Vid den första analysnivån analyseras den diskursiva praktiken vilket innebär att man är intresserad av hur texten är producerad. Från avsnittet ”*Bakgrund*” vet vi lite om hur Agenda 2030 producerats. Baserat på den information vi gavs här är det rimligt om vi finner en hög interdiskursivitet i Agenda 2030 med tanke på produktionsförhållandena. Vid granskningen kommer det att bli intressant att se hur hög grad av interdiskursivitet som finns i Agenda 2030 då det kan vara ett sätt att mäta till vilken grad olika perspektiv kommit till tals och influerat formuleringarna i Agenda 2030. Vidare så är det av intresse att undersöka vilken som är den dominanta diskursen.

⁶³ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 81ff

Vidare kommer detta steg rent praktiskt att handla om att klarlägga vilka diskurser som Agenda 2030 bygger på.⁶⁴ Här kommer fenomenet interdiskursivitet att bli intressant då hög interdiskursivitet enligt Fairclough tyder på social förändring.⁶⁵ Vi detta steg kan vi vända oss till teorin som identifierar två diskursordningar inom miljö- och klimatpolitik: en ortodox och en kritisk. Om vi i kartläggningen av diskurser finner att Agenda 2030 till hög grad blandar diskurser som hör till en kritisk approach och diskurser som tillhör en ortodox approach till miljöpolitik kan det tyda på att diskursordningen för globala miljö- och klimatpolicys är under förändring. Det skulle dels innebära att fler perspektiv än de traditionella eller ortodoxa har inkluderats i agendans formuleringar vilket i sin tur kan vara ett tecken på social förändring inom organisationen. Denna aspekt diskuteras mer utförligt vid analysen av den sociala praktiken.

Kritisk politisk ekologi har gett oss verktyg för att definiera vilka diskurser som kan kallas ortodoxa, och enligt Forsyth tillhör den traditionella skolan av miljödiskurser, och vilka diskurser som kan sägas tillhöra den kritiska skolan. En ortodox diskurs är till exempel ”problem closure” som kretsar kring idén om ekologisk jämvikt och som ger upphov till policys kring konservering, begränsning och restaurering. En annan ortodox diskurs är förståelsen om världen som en ekologisk helhet, i kontrast till kritiska diskurser som öppnar för lokala perspektiv och uppmanar till lokalt befästa policys.⁶⁶

3.3.2 Den andra analysnivån: textens egenskaper

Vid analysen av textens egenskaper görs en detaljerad textanalys för att kartlägga hur diskurserna förverkligas, vilket underbygger tolkningen av vilka diskurser som identifierats i steg 1. I textanalysen kommer uppsatsen att titta på något som kallas för *modalitet*. Modalitet innebär att man tittar på hur ”talaren” förbinder sig till ett

⁶⁴ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 86

⁶⁵ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 76ff

⁶⁶ Forsyth, Tim 2003. “Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 265

påstående.⁶⁷ När en talare uttrycker något kan denna i olika hög grad instämma med sitt påstående. Påståendena ”det är en kris”, ”vi anser att det är en kris” och ”det skulle kunna uppfattas som en kris” är olika sätt att uttrycka sig om läget, eller olika modaliteter där talaren på olika sätt förbinder sig med det den uttrycker. Om ”talaren” använder den sistnämnda frasen innebär det att påståendet har låg affinitet. När man analyserar modalitet tittar man alltså på ”talarens” grad av instämmande, även kallat affinitet, med ett påstående. Det finns olika slags modalitet varav en är sanning vid vilken man till exempel granskar om kunskap framställs som sann på ett sådant sätt som inte går att ifrågasätta. Ett annat exempel är tillåtelse vid vilken man granskar huruvida en ”talare” ger mottagaren lov att göra något annat än det som uttrycks.⁶⁸ Olika diskurser använder olika former av modalitet⁶⁹, till exempel kan ortodox diskurs sägas använda en mer objektiv modalitet då den framställer kunskap som absolut och neutral.⁷⁰

Att i textanalysen analysera det grammatiska elementet modalitet är intressant utifrån ett perspektiv om hur öppna målen är för lokala framings, erfarenheter och policys. Här kommer vi återigen in på skillnaden mellan en ortodox och en kritisk approach till miljö- och klimatpolitik. En kritisk approach ger upphov till lokala framings, perspektiv och policys och kan därför tänkas lämna mottagaren en större ”frihet”, eller snarare inte framställa kunskap på ett absolut sätt utan öppna för lokala framings och perspektiv. En ortodox approach innebär tvärtom att kunskap och policys framställs som absoluta och baserade på neutral forskning.⁷¹ Det säger oss att vi borde finna en högre affinitet i de ortodoxa diskurserna och en lägre affinitet i de kritiska.

⁶⁷ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 87

⁶⁸ Fairclough, Norman 1992. ”Discourse and Social Change”, Polity Press, s. 158.

⁶⁹ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 88

⁷⁰ Forsyth, Tim 2003. ”Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 265

⁷¹ Forsyth, Tim 2003. ”Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 265

3.3.3 Den tredje analysnivån: den sociala praktiken

Vid denna nivå av analys sätts de två första stegen i relation till den bredare sociala praktiken. Här sker det egentliga övervägandet om huruvida den diskursiva praktiken reproducerar eller omstrukturerar den existerande diskursordningen, och vilka konsekvenser det har för den bredare sociala praktiken.⁷² Rent praktiskt granskas diskursanvändningen i Agenda 2030 och konsekvenser för FN:s miljö- och klimatpolitiska diskursordning.

Det är vid denna analysnivå som teorin kritisk politisk ekologi blir särskilt användbar då den hjälper oss att besvara vissa frågor. Kritisk politisk ekologi har vid de tidigare stegen hjälpt oss att definiera två kategorier av diskurser: Den ortodoxa och den kritiska. Nu kommer teorin att vara relevant för att fastslå vad resultaten från de två första analysnivåerna har för konsekvenser för den bredare sociala praktiken vilket i detta fall är den globala miljö- och klimatpolitiken. Enligt teorin så bidrar en kritisk miljödiskurser ökad inkludering av lokala perspektiv och erfarenheter. Så om vi finner att kritiska diskurser är dominanta kan det innebära att FN:s diskursordning ändras till mer kritisk än ortodox. Det kan i sin tur innebära att en förändring sker inom den sociala praktiken, den globala miljö- och klimatpolitiken. Om vi inte finner interdiskursivitet kan det innebära att diskursordningen reproduceras i Agenda 2030 vilket tvärtom inte tyder på förändring inom den sociala praktiken.⁷³ Kritisk politisk ekologi ger oss verktygen att analysera vad resultaten innebär för den sociala praktiken.

⁷² Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 90.

⁷³ Forsyth, Tim 2003. “Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 265

4 Analys och resultat

I analysen används Faircloughs ramverk för kritisk diskursanalys. De mål som analyseras är:

*Goal 13. Take urgent action to combat climate change and its impacts**

Goal 14. Conserve and sustainably use the oceans, seas and marine resources for sustainable development

Goal 15. Protect, restore and promote sustainable use of terrestrial ecosystems, sustainably manage forests, combat desertification, and halt and reverse land degradation and halt biodiversity loss

Varje mål innehåller ett stycke med delmål. Vidare kommer citat att lyftas för att demonstrera diskursanalysen.

4.1 Den diskursiva praktiken

Vid en kartläggning av de ekologiska diskurser som mål 13, 14 och 15 i Agenda 2030 bygger på finner uppsatsen både diskurser som enligt Faircloughs definition hör till den kritiska skolan och den ortodoxa skolan. I målens formuleringar blandas alltså kritiska diskurser och ortodoxa diskurser vilket tyder på interdiskursivitet.⁷⁴

De genomgående mest dominanta diskurserna härstammar dock från en ortodox approach till miljöpolitik, men eftersom det finns en grad av interdiskursivitet i

⁷⁴ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. "Diskursanalys som teori och metod", Studentlitteratur AB, s. 76ff

Agenda 2030 kan det vara ett tecken på att diskursordningen inom global miljö- och klimatpolitik är under förändring.

Den mest framträdande ortodoxa diskurs som målen bygger på kallar Forsyth för ”problem closure” som använder policys som går ut på att begränsa och konservera.⁷⁵ I mål 14 och 15 så handlar flera av delmålen om just konservering och restaurering:

*14.5 By 2020, **conserve** at least 10 per cent of costal and marine areas, consistent with national and international law and based on the best available scientific information*⁷⁶

*15.1 By 2020, ensure the **conservation, restoration** and sustainable use of terrestrial and inland freshwater ecosystems and their services, in particular forests, wetlands, mountains and drylands, in line with obligations under international agreements*⁷⁷

Att tala om restaurering och konservering av miljön hör tydligt ihop med den ortodoxa diskurser som ”problem closure” som bygger på idén om ekologisk jämvikt.⁷⁸

Vidare så bygger målen på en stark globaliserings diskurs, vilken hör samman med ortodox diskurs, som är genomgående i hela Agenda 2030. Inte en enda gång nämns lokala perspektiv och erfarenheter.⁷⁹ Det finns däremot ett flertal skrivelser om hur internationell lagstiftning ska implementeras på nationell och lokal nivå och referat till globala forskningsorganisationer och policys:

⁷⁵ Forsyth, Tim 2003. “Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 78ff

⁷⁶ United Nations 2015. ”Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”, A/RES/70/1, s. 24.

⁷⁷ Ibid, s. 24.

⁷⁸ Forsyth, Tim 2003. “Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 78ff

⁷⁹ Ibid, s. 175ff

*14.c Enhance the **conservation** and sustainable use of oceans and their resources by **implementing international law** as reflected in the United Nations Convention on the Law of the Sea, which provides the legal framework for the conservation and sustainable use of oceans and their resources, as recalled in paragraph 158 of “The future we want”* ⁸⁰

De mest framträdande diskurser som kan kopplas till kritisk diskurs är ”anpassning” och diskursen om hållbar utveckling. ⁸¹ I mål 13 finns ett starkt fokus på att öka kapaciteten för att hantera klimatförändringar:

*13.1 Strengthen **resilience** and **adaptive capacity** to climate-related hazards and natural disasters in all countries*⁸²

När formuleringarna bygger på kritisk diskurs finns ett större utrymme för mottagaren att ta beslut om vad som är ett akut problem och vilka policys som är relevanta. Policys som kretsar kring klimatanpassning hör dessutom ihop med en kritisk approach till miljöpolitik. ⁸³

Vidare så nämns hållbar utveckling i olika sammanhang som här när delmålet föreskriver ”hållbar användning av resurser”:

*15.a Mobilize and significantly increase financial resources from all sources to conserve and **sustainably use** biodiversity and ecosystems* ⁸⁴

⁸⁰ United Nations 2015. ”Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”, A/RES/70/1, s. 24

⁸¹ Forsyth, Tim 2003. “Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 250

⁸² United Nations 2015. ”Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”, A/RES/70/1, s. 23

⁸³ Forsyth, Tim 2003. “Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 196ff

⁸⁴ United Nations 2015. ”Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”, A/RES/70/1, s. 25

Hållbar utveckling hör till den kritiska skolan av miljöpolitik och forskning då den inte fokuserar på att reglera och avgränsa. Istället tillåts den människor att själva finna strategier och policys som både bidrar till en bättre miljö men också fungerar för deras livsstil.⁸⁵

Agenda 2030 kan vid första anblick antas leva upp till FN:s ambitioner då den redan i titeln slår fast begreppet ”hållbara utvecklingsmål” som bygger på kritisk diskurs, men när vi granskar det finstilla i Agenda 2030 finner vi att formuleringarna domineras av ortodox diskurs.

4.2 Textens egenskaper

Då det finns en grad av interdiskursivitet i Agenda 2030 målen 13, 14 och 15 varierar formen av modalitet.⁸⁶ I formuleringar som bygger på ortodoxa miljödiskurser förekommer en högre affinitet då talaren i högre grad instämmer med påståendet, samt en mer objektiv form av modalitet:

15.3 By 2030, combat desertification, restore degraded land and soil, including land affected by desertification, drought and floods, and strive to achieve a land degradation-neutral world. ⁸⁷

I formulering använder FN en sanning, som är en slags modalitet. Affiniteten är hög vilket innebär att ”talaren” i hög grad förbinder sig till det som uttrycks. Kunskapen om ökenspridning som ett stort miljöhot som måste ”bekämpas” framstår som en objektiv sanning. Talaren lämnar inte särskilt mycket utrymme för mottagaren att själv avgöra vad som är ett miljöproblem och vilka policys som är

⁸⁵ Forsyth, Tim 2003. “Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 250

⁸⁶ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 88

⁸⁷ United Nations 2015. ”Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”, A/RES/70/1, s. 25.

lämpliga.⁸⁸ Formuleringen bygger på ortodox miljödiskurs vilket uppsatsen anser styrks av den slags modalitet som används då talaren framställer kunskapen som objektiv.⁸⁹

Vidare ges mottagaren inte lov att göra annat än det som föreskrivs i FN:s policys i formuleringar som uppsatsen uppfattar bygger på ortodox diskurs:

14.5 By 2020, conserve at least 10 per cent of coastal and marine areas, consistent with national and international law and based on the best available scientific information⁹⁰

Här står det uttryckligen vad mottagaren ska göra och tills när den ska ha gjort det. Detta är en slags modalitet som relaterar till vad mottagaren ges lov eller inte lov att göra at talaren.⁹¹ Uppsatsen finner att talaren använder en grad av modalitet som tydligt slår fast vad mottagaren får lov att göra. Den sista delen av formuleringen lämnar visserligen en öppning för mottagaren att basera processen på vad denne anser är den ”bästa vetenskapliga informationen”, men i övrigt lämnar inte formuleringen mycket val till mottagaren genom att tydligt slå fast vad mottagaren får lov att göra. Uppsatsen identifierar ortodox diskurs som dominerande i formuleringen baserat på att konservering förslås som policy samt att mottagaren inte själv får avgöra vad som är ett miljöproblem och vilken policy som är lämplig.⁹²

⁸⁸ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 88

⁸⁹ Forsyth, Tim 2003. ”Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 28ff

⁹⁰ United Nations 2015. ”Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”, A/RES/70/1, s. 24

⁹¹ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 88

⁹² Forsyth, Tim 2003. ”Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 175ff

Vid formuleringar som däremot bygger på kritisk diskurs ändras modaliteten. Talaren använder modaliteten ”tillåtelse” på ett annat sätt där mottagaren tillåts att själv avgöra miljöhot och lämpliga policys⁹³:

13.1 Strengthen resilience and adaptive capacity to climate-related hazards and natural disasters in all countries⁹⁴

Här slår FN inte fast hur mottagaren ska gå tillväga. Mottagaren ges lov och möjlighet att själv utforma strategier för anpassning och motstånd mot klimatkatastrofer vilket är an approach till miljöpolitik som bygger på kritisk diskurs.⁹⁵

Vidare vill jag lyfta en formulering som tydligt fångar den interdiskursivitet som Agenda 2030 till viss del innehåller där olika former av modalitet används i samma formulering:

Goal 14. Conserve and sustainably use the oceans, seas and marine resources for sustainable development⁹⁶

Å ena sidan används “conserve” som är ett fenomen som bygger på ortodox diskurs.⁹⁷ Här används en ”tillåtelse” som en slags modalitet där mottagaren inte får lov att göra något annat än det som föreskrivs.⁹⁸ Detta följs dock upp av en annan grad av modalitet när formuleringen övergår till att bygga på kritisk diskurs och

⁹³ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 88

⁹⁴ United Nations 2015. ”Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”, A/RES/70/1, s. 23

⁹⁵ Forsyth, Tim 2003. “Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 250

⁹⁶ United Nations 2015. ”Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”, A/RES/70/1, s. 23

⁹⁷ Ibid, s. 196ff

⁹⁸ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 88

föreskriver ”sustainably use”.⁹⁹ Här ges mottagaren lov att själv ta ett beslut om hur det ska gå till.¹⁰⁰

Uppsatsens fynd av interdiskursivitet stärks i textanalysen då uppsatsen finner en blandning av olika slags modalitet och grad av modalitet.¹⁰¹

4.3 Den sociala praktiken

För att analysera texten och den diskursiva praktiken i förhållande till den sociala praktiken presenteras resultat från de första två nivåerna av analys. Vid de första analysnivåerna fann uppsatsen att det finns en grad av interdiskursivitet i Agenda 2030 då kritiska och ortodoxa diskurser blandas i formuleringarna. Det innebär även att blandade former av modaliteter används i textens formuleringar. När ortodox diskurs används är modaliteter av objektiv form där påståenden och kunskap framställs som sanning. Vidare så ges mottagaren inte ”tillåtelse” att ”välja” i lika hög utsträckning när formuleringarna bygger på ortodox diskurs. Den dominanta diskursen är ortodox då den i högre grad genomsyrar formuleringarna i mål 13, 14 och 15 i Agenda 2030.

Vad innebär då dessa resultat för den sociala praktiken? Enligt Fairclough tyder interdiskursivitet på social förändring.¹⁰² Eftersom interdiskursivitet hittades i formuleringarna i Agenda 2030 så skulle det kunna vara ett tecken på en pågående förändring i den globala miljöpolitiken till att använda en mer kritisk approach. Vad skulle den sociala förändringen kunna innebära enligt teorin? Forsyth definierar kritiska diskurser som mer inkluderande av diversifierade och lokala perspektiv på

⁹⁹ Forsyth, Tim 2003. “Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 250

¹⁰⁰ Ibid s. 250

¹⁰¹ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 88

¹⁰² Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. ”Diskursanalys som teori och metod”, Studentlitteratur AB, s. 90.

miljön.¹⁰³ Då FN:s miljöpolicy delvis bygger på kritiska diskurser skulle det alltså kunna vara ett tecken på ett skifte i den globala miljöpolitiken mot att bli mer inkluderande av diversifierade perspektiv. Ett skifte i modalitet som ger ökad valmöjlighet för mottagaren lämnar också utrymme för att beslut om policy kan fattas på lokal nivå.¹⁰⁴

Å andra sidan dominerar ortodoxa diskurser i Agenda 2030. Forsyth lyfter FN som en global organisation som använt ortodoxa diskurser och spridit policy om konservering och begränsning.¹⁰⁵ Att ortodox diskurs dominerar formuleringarna i Agenda 2030 kan tolkas som ett tecken på att diskursordningarna inom global miljöpolitik upprätthålls. Det skulle tvärtom inte innebära ett skifte i den globala miljöpolitiken och FN:s diskursordning. Vi finner alltså att det finns en grad av interdiskursivitet, vilket tyder på social förändring, men då det finns en dominant diskurs sker inte en det som Fairclough skulle kalla för en total utplåning av gränsen mellan diskursordningar

¹⁰³ Forsyth, Tim 2003. "Critical Political Ecology: The politics of environmental science", Routledge, s. 265.

¹⁰⁴ Forsyth, Tim 2003. "Critical Political Ecology: The politics of environmental science", Routledge, s. 256

¹⁰⁵ Forsyth, Tim 2003. "Critical Political Ecology: The politics of environmental science", Routledge, s. 27

5 Diskussion och slutsats

5.1 Diskussion

Vid analysnivån ”den sociala praktiken” diskuterades miljö- och klimatmålen i Agenda 2030 och dess konsekvenser för den bredare sociala praktiken, den globala miljöpolitiken. Nu ska vi gå tillbaka till frågeställningen för att besvara den utifrån uppsatsens diskursanalytiska resultat och teorin kritisk politisk ekologi.

Har FN formulerat miljö- och klimatmålen på ett tillfredställande sätt utifrån de ambitioner de har?

Vi har identifierat några utav FN:s ambitioner med Agenda 2030: den ska vara inkluderande, transparent och implementeras på nationell och lokal nivå.¹⁰⁶ Hittills har uppsatsen blottlagt de diskurser Agenda 2030 bygger på. För att vidare besvara frågeställningen måste vi ta stöd i teorin. Vad säger teorin om de diskurser som formuleringarna bygger på? Lever formuleringarna upp till FN:s ambitioner med Agenda 2030 utifrån vad teorin säger om diskurserna?

Utifrån kritisk politisk ekologi har vi identifierat två kategorier av diskurser i Agenda 2030: den ortodoxa och den kritiska. Kategorin av ortodoxa diskurser har karaktärsdrag av att inte integrera lokala perspektiv då dessa antar ett top-down perspektiv på miljöpolitik.¹⁰⁷ Det kunde vi även se spår av i den andra analysdimensionen när vi granskade textens egenskaper, i formuleringar som byggde på ortodoxa diskurser gavs mottagaren lov att handla på ett visst sätt över ett annat sätt. Problem som uppstår när miljöpolitik formas av ortodoxa diskurser

¹⁰⁶ United Nations Development Program 2016. ”From the MDGs to sustainable development for all: Lessons from 15 years of practice”, s. 29

¹⁰⁷ Forsyth, Tim 2003. ”Critical Political Ecology: The politics of environmental science”, Routledge, s. 175ff

är att policys inte gör lika stor nytta då de inte ingriper den lokala kontexten.¹⁰⁸ Kategorin av kritiska diskurser främjar istället lokala perspektiv. Det leder till mer korrekta och rättvisa policys då dessa inkluderar lokala perspektiv. Forsyth definierar även kritiska miljöpolicys som mer demokratiska då de inkluderar fler perspektiv.¹⁰⁹ Utifrån kritisk politisk ekologi har uppsatsen identifierat vad som definieras som eftersträvansvärt i formuleringen av miljöpolicys och vilka diskurser som kan kopplas till goda miljöpolicys, kritisk ekologisk diskurs.

Genom en kritisk diskursanalys har mål 13, 14 och 15 analyserats utifrån tre dimensioner. I analysen fann uppsatsen att det fanns en grad av interdiskursivitet då kritisk diskurs och ortodox diskurs blandats. Fyndet stärktes genom att granska form och grad av modalitet i formuleringarna. Även om Agenda 2030 definierar sina mål som hållbara utvecklingsmål, ett begrepp som kan kopplas till kritisk diskurs, så fann uppsatsen att formuleringarna till stor del dominerades av ortodox diskurs. Uppsatsen fann att ortodox diskurs var den dominanta i Agenda 2030.

Då att Agenda 2030 till stor del bygger på ortodox diskurs som enligt teorin misslyckas med att inkludera av lokala perspektiv¹¹⁰ skulle svaret på frågeställningen kunna vara att FN inte formulerat miljö- och klimatmålen på ett tillfredställande sätt utifrån ambitioner av att skapa inkluderande globala miljöpolicys. Teorin uppfattar policys som bygger på ortodox diskurs som värdelösa då de genom att ignorera diversifierade perspektiv förlorar relevans då de inte tar hänsyn till lokala perspektiv.¹¹¹ Det skulle kunna innebära problem för implementering av de globala miljö- och klimatmålen på lokal nivå. Att Agenda 2030 misslyckas med att vara tillräckligt inkluderande skulle alltså även innebära hinder mot ambitionen att den ska implementeras på alla nivåer i samhället.

Å andra sidan fastslog analysen att Agenda 2030 genom sin interdiskursivitet kan innebära en viss förändring för den sociala praktiken då kritiska och ortodoxa

¹⁰⁸ Forsyth, Tim 2003. "Critical Political Ecology: The politics of environmental science", Routledge, s. 175ff

¹⁰⁹ Ibid, s. 267f

¹¹⁰ Ibid, s. 256

¹¹¹ Ibid, s. 267f

diskurser blandas. Enligt Fairclough är interdiskursivitet ett tecken på social förändring.¹¹² Det skulle kunna innebära att Agendan är en början på en ny diskursordning inom miljöpolitiken som i högre utsträckning inkluderar kritiska diskurser. Fyndet av interdiskursivitet kan tolkas som att formuleringarna i Agenda 2030 till en viss grad är tillfredställande utifrån FN:s ambitioner då fyndet är ett tecken på målen bygger på nya, mer inkluderande kritiska diskurser.

5.2 Slutsats

Har FN formulerat miljö- och klimatmålen på ett tillfredställande sätt utifrån de ambitioner de har?

Uppsatsen har kommit fram till att FN inte lyckats formulera miljö- och klimatmålen på ett tillfredställande sätt utifrån de ambitioner de har. Svaret baseras på att den dominanta diskurser som återfanns i mål 13, 14 och 15 är ortodoxa. Ortodoxa diskurser misslyckas med att inbegripa lokala perspektiv vilket dels strider mot ambitionen att skapa ett inkluderande policydokument. Att FN:s policys bygger på ortodox diskurs skulle även kunna innebära problem för implementering på lokal nivå.¹¹³

Uppsatsen fann även interdiskursivitet i FN:s miljö- och klimatmål. Det återfanns alltså ytterligare diskurser utöver de dominanta ortodoxa, kritisk diskurs. Det tolkar uppsatsen som ett tecken på en förändrad diskursanvändning inom organisationen utifrån Faircloughs teori om interdiskursivitet.¹¹⁴ Uppsatsen tolkar det som ett tecken på att FN:s diskursanvändning är under förändring mot en möjligt mer kritisk diskursordning.

¹¹² Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. "Diskursanalys som teori och metod", Studentlitteratur AB, s. 90

¹¹³ Forsyth, Tim 2003. "Critical Political Ecology: The politics of environmental science", Routledge, s. 175ff

¹¹⁴ Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. "Diskursanalys som teori och metod", Studentlitteratur AB, s. 90

För att sammanfatta så kommer uppsatsen fram till slutsatsen att FN inte formulerat miljö- och klimatmålen på ett tillfredställande sätt givet FN:s ambitioner om inkludering och lokal implementering. Uppsatsen finner dock att formuleringarna i miljö- och klimatmålen även bygger på kritiska diskurser vilket tolkas som ett tecken på att FN går mot en mer inkluderande miljö- och klimatpolitik.

Källförteckning

Carter, Neil 2007. "Politics of the Environment: Ideas, Activism, Policy", Cambridge University Press, Cambridge.

Cumming, Sarah; Bunders, Joske; Haan, Leah; Regeer, Barbara; Zweekhorst, Marjolein 2017. "Critical discourse analysis of perspectives on knowledge and the knowledge society within the Sustainable Development Goals", Development Policy Review. 2017 Overseas Development Institute, DOI:10.1111/dpr.12296.

Fairclough, Norman 1992. "Discourse and Social Change", Polity Press, Cambridge.

Forsyth, Tim 2003. "Critical Political Ecology: The politics of environmental science", Routledge, London.

Jørgensen, Marianne W. och Philips, Louise 2000. "Diskursanalys som teori och metod", Studentlitteratur AB, Lund.

Struckmann, Christiane 2018. "A postcolonial feminist critique of the 2030 Agenda for Sustainable Development: A South African application", Agenda, 32:1, 12-24, DOI: 10.1080/10130950.2018.1433362

United Nations 2013. "Open Working Group of the General Assembly on Sustainable Development Goals", A/67/L48/Rev.1.

United Nations 2014. "Report of the Open Working Group on Sustainable Development Goals established pursuant to General Assembly resolution 66/288", A/68/L.61.

United Nations 2015. "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development", A/RES/70/1.

Wodak, Ruth och Meyer, Michael 2015. "Methods of Critical Discourse Studies", SAGE Publications Ltd, USA.

Elektroniska källor

FN "FN som organisation" <https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/>

UN "From Stockholm to Kyoto: A Brief History of Climate Change" <https://www.un.org/en/chronicle/article/stockholm-kyoto-brief-history-climate-change>

UN "The Sustainable Development Agenda" <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

United Nations Development Program 2016. "From the MDGs to sustainable development for all: Lessons from 15 years of practice". <http://www.globalamalen.se/wp-content/uploads/2016/05/From-MDGs-to-SDGs-Lessons-of-15-years-of-practice.pdf>

United Nations. "Sustainable Development Goals", Sustainable Development Goals Knowledge Platform, <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>

United Nations. "Promote Sustainable Development". <https://www.un.org/en/sections/what-we-do/promote-sustainable-development/index.html>

United Nations. "Overview". <https://www.un.org/en/sections/about-un/overview/index.html>

United Nations. "Open Working Group on Sustainable Development Goals".
<https://sustainabledevelopment.un.org/owg.html>

United Nations Open Working Group. "Progress report of the Open Working Group of the General Assembly on Sustainable Development Goals".
<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/3238summaryallowg.pdf>